

KIRSAL KADINLARIN SOSYO-EKONOMİK DURUMLARI VE GELECEĞE YÖNELİK BEKLENTİLERİ (TOKAT İLİ YEŞİLYURT İLÇESİ ÖRNEĞİ)

Yüksek lisans öğrencisi, Yüstra Zennure KARATAŞ¹, Prof. Dr. Halil KIZILASLAN²

¹Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, yusraerdem1@gmail.com, ORCID ID: 0009-0001-7934-4046

²Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, halil.kizilaslan@gop.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-4642-0030

ÖZET

Bu çalışma, Tokat ili Yeşilyurt ilçesi kırsalında yaşayan kadınların sosyo-ekonomik durumlarını ve geleceğe yönelik beklentilerini incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırma kapsamında, 75 kadın ile yüz yüze anket yöntemiyle veri toplanmıştır. Kadınların demografik özellikleri, gelir kaynakları, tarımsal ve hayvansal üretime katılım düzeyleri, eğitim seviyeleri, sosyal güvence durumları, toplumsal yaşama katılım eğilimleri ve geleceğe dair düşünceleri analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular, kadınların büyük çoğunluğunun %97,33 oranı ile ev hanımı olduğunu, gelir kaynaklarının ise ağırlıklı olarak %70,67 ile tarım ve hayvancılığa dayandığını göstermektedir. Katılımcıların %41,33'ü herhangi bir sosyal güvenceye sahip değilken, yalnızca %6,67'si emekli sandığı güvencesine sahiptir. Eğitim düzeyinin çoğunlukla ilkökul (%62,67) ve ortaokul (%25,33) ile sınırlı olduğu belirlenmiştir. Kadınların önemli bir kısmı ekonomik katkılarını %74,67 ile 0–2.500 TL aralığında gerçekleştirmektedir. Ayrıca, kadınların %40'ı ekonomik bağımsızlık için eğitim ve mesleki kurslara, %30,67'si ise mikro kredi desteğine ihtiyaç duyduğunu ifade etmiştir. Katılımcıların %54,67'si ekonomik durumlarının önümüzdeki beş yıl içinde iyileşeceğine inanmakta, %38,36'sı gelecekte ekonomik refahın en öncelikli beklentileri olduğunu ifade etmiştir. Araştırma, kırsal kalkınma projelerine yönelik bilgi eksikliğini (%85,33) ve katılım isteksizliğini (%49,33) da gözler önüne sermektedir.

Anahtar Kelimeler: Kırsal kadın, kırsal kalkınma, sosyo-ekonomik yapı, geleceğe yönelik beklentiler

1. GİRİŞ

Kırsal kadınlar, tüm dünyada sosyo-ekonomik sürekliliğin anahtarı ve kalkınma süreçlerinin hayati ve olmazsa olmaz unsurlarıdır. Gelişmekte olan birçok ülkede tarımsal işgücünü belkemiğini oluşturmakta, Gayri Safi Milli Hâsılanın %35-45'ini, gelişen dünyanın gıda ihtiyacının %50'den fazlasını üretmektedir (Anonim, 2006).

Kırsal alanda her çeşit iş gücünün büyük çoğunluğunu oluşturan kadınların tarımsal faaliyete katılımı erkeklerin katılımına göre iş gücü olarak bilinmekte ve bu iş gücü kadınların ev işlerinin bir devamı olduğu görülmektedir. Kırsalda yaşamını sürdüren kadın üreticilerin aile işgücüne olan katkısı tarım sektöründe söz sahibi olmaları gibi tarım dışı faaliyetler olan ev

ekonomisinde de aileye katkı sağlamaktadırlar. Ekonomik katkılarını eşlerinin vefatıyla veya çalışmak için köy dışına gitmeleriyle gerçekleştirmektedirler. Çünkü kırsal alanlarda yaşayan insanların alışlagelmiş 'Ataerki' aile yapısı kadının erkeğe göre faaliyetlerini her zaman kısıtlamaktadır. Kırsalda yaşam süren kadınların toplam istihdam içerisinde çok önemli bir yerde olmalarına karşı hak ettikleri değeri, emeği alamamakta oldukları anlaşılmaktadır. (Kantar, 1996; Kaya ve Atsan, 2012).

Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde kırsal kalkınma çabalarında istenilen neticelerin alınmamasındaki nedenlerinden biri de kadınların ekonomik hayata yeterince girememesinden dolayı olduğu bilinmektedir. Kırsal alanda yaşayan kadınların ekonomik hayata girememesinde onlara yüklenen işler ve sorumlulukların çok fazla olması başlıca nedenlerden biri olabilmektedir. Bunun yansısı aileden görülemeyen destek ve kendilerini yeterli hissedememe kendilerinin bilgiden yoksun olduklarını düşünme gibi nedenlerden dolayı kadınlar kendi ekonomisi için iş alanlarına yönelememektedir. Gelişmekte olan ülkelerde; eğitim düzeyinin düşük olması, toplumun önyargılarının bulunması, cinsiyet eşitsizliği, çevrenin olumsuz tutum ve davranışları, bilgi eksikliği gibi etkenlerin kadınların aleyhine işlediği yönündeki gözlemler, kadının kırsal alanda kalkınmasındaki rolü ve işlevini gündeme getirmiştir. Bunun da ancak kadın girişimcilik faaliyetleriyle aşılabileceği anlaşılmıştır. (Soysal, 2013).

Gelişmekte olan ülkelere; eğitim düzeyinin düşüklüğü, toplumun önyargıları, cinsiyet eşitsizliği, çevrenin olumsuz bakışı, bilgi eksikliği gibi etkenlerin kadınların aleyhine işlediği yönündeki gözlemler, kadının kırsal alandaki kalkınmasında rolünü ve işlevini gündeme getirmiş ve bunun da ancak kadın girişimcilik faaliyetleri ile aşılabileceği ifade edilmiştir (Soysal, 2013).

Kadınların toplumdaki rolleri yaşadığı sosyal değer, norm ve kalıplarla belirlenmektedir. Yaşadıkları ülkenin gelişme düzeyi kadınların kırsal kesimde özellikle köy yaşamında erkeğe oranla daha fazla çalışması vb. doğal sayılmaktadır (Kazgan, 1982).

Kırsalda kadın gerek geleneksel değerler gerek uğraşı şeklinin farklı olması nedeni ile kentlerdeki kadınlara göre farklılık göstermektedir. Kırsalda kadın bir yandan temizlik, çocuk bakımı, yakacak temini, ekmek yapımı ve beslenme gibi ev işleri yaparken diğer yandan bitkisel ve hayvansal üretim, el sanatları, tarım dışı işler ve gelir getirici faaliyetlerde de bulunmaktadır (Yıldırak ve ark., 2003).

Kırsal alandaki kadın girişimcilerin karşılaştıkları sorunlar; kadınların eğitim ve deneyim yetersizliği, risk alma korkusu, sermaye eksikliği, satış ve pazarlama alanında altyapı yetersizliği, kredi yetersizliği, pazara ulaşamama, aracı kurumlara bağlı olma, toplumun kabul görmüş önyargıları, psikolojik açıdan kendini girişimci olarak görememe gibi sorunlardır (İrmiş, Çoban ve Başol, 2016: 173; Soysal, 2013, s. 171).

Kırsal alandaki insanın yaşam kalitesinin yükseltilmesi ve ekonomik, çevresel, sosyal durumunun katılımcılık temelinde iyileştirilmesi, girişimciliğin teşvik edilmesi kırsal kalkınma çalışmalarının olmazsa olmazlarından. Çünkü birçok literatürlerde belirtildiği gibi (Anonim 2003) günümüz dünyasında yoksulluk sınırı altında yaşayan her 10 kişiden 7'si kadındır. Oysa dünyadaki toplam işgücünün 2/3'ünün kadınlara ait olduğu bilinmektedir. Kadınların günlük

çalışma süreleri saat olarak erkeklerinkinden %25 daha uzundur. Bütün dünyada toplam gıdanın %50'si kadınlar tarafından üretilmektedir. Ancak kadınların geliri dünya gelirinin yalnızca 1/10'u kadardır ve dünyanın tüm varlığının sadece %1'i kadınlara aittir. Bunların yanı sıra kadınlar aile içindeki temel birikimi sürekli kılmak, karşılığı ödenmeyen bir emekle kocanın ve çocukların emek gücünü piyasaya sunabilmeleri için, meta dışı bir üretim biçimi olan ev içi sürekli yeniden üretimi sağladıkları bilinmektedir (Anonim 2003).

Ancak bütün bunlara karşın dünya genelinde yayım birimleri zaman ve kaynaklarının yalnızca %5 gibi küçük bir bölümünü kadınlara ayırmaktadırlar. Bu durum kadınların tarımsal yayım hizmetlerinden yeterince yararlanamadıklarını, yani girişimcilik açısından engel bir durumu göstermektedir (Swanson ve ark.1990).

2. MATERYAL VE YÖNTEM

Bu çalışma, Tokat iline bağlı Yeşilyurt ilçesinin kırsal yerleşim alanlarında yaşayan kadınların sosyo-ekonomik durumlarını ve geleceğe yönelik beklentilerini incelemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Yeşilyurt ilçesi, Tokat il merkezine yaklaşık 55 km mesafede yer almakta olup, temel geçim kaynakları tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır. İlçenin ekonomik yapısı ve kırsal yaşamın belirleyici özellikleri göz önüne alındığında, bu bölgede yaşayan kadınların yaşam koşullarını yerinde gözlemlemek ve değerlendirmek, araştırmanın amacına ulaşması açısından büyük önem arz etmektedir.

2.1. Veri Toplama Yöntemi

Araştırmada birincil veriler, yüz yüze anket yöntemiyle toplanmıştır. Anket formu, kadınların demografik özellikleri (yaş, eğitim durumu, medeni durum vb.), ekonomik faaliyetlerdeki rolleri (tarımsal üretim, hayvancılık, gelir elde etme biçimleri vb.), sosyal yaşama katılımları (kooperatif, kurs vb.) ve geleceğe yönelik beklentilerini kapsayacak şekilde hazırlanmıştır. Anketin uygulanmasında katılımcıların gönüllülüğü esas alınmıştır.

2.2. Örneklem Yöntemi

Araştırmada örneklem yöntemi olarak gayeli örneklem yöntemi tercih edilmiştir. Bu kapsamda, Yeşilyurt ilçesine bağlı toplam 15 köy içerisinde, sosyo-ekonomik yapı açısından temsil yeteneği yüksek olduğu değerlendirilen 5 köy seçilmiştir. Seçilen köylerde, farklı yaş gruplarından, eğitim düzeylerinden ve aile yapılarından gelen kadınlarla görüşmeler yapılarak örnekleme demografik çeşitlilik sağlanması amaçlanmıştır.

Toplamda, gönüllü katılım esasına göre belirlenen 75 kırsal kadın ile yüz yüze görüşme gerçekleştirilmiş ve bu bireylerden elde edilen veriler analiz için kullanılmıştır.

3. ARAŞTIRMA BULGULARI

3.1. Sosyo-Ekonomik Bulgular

Araştırma kapsamında ele alınan 75 kırsal kadının özelliklerini belirlemek amacıyla yaşı, eğitim durumu, aile büyüklüğü vb. kriterlerle birlikte ailelerin gelir durumları, sosyal güvencelerine göre dağılımı, meslek durumları gibi genel bilgiler yer verilmiştir. Kırsal alanda sosyal yapının ortaya konulması bakımından önemli parametrelerdir. Bu bölümde araştırmaya katılan kadınların sosyo-ekonomik durumu ile ilgili olarak elde edilen bulgular incelenmiştir.

Çizelge 3.1. Kadınların demografik özellikleri

Demografik bilgiler		Frekans	Yüzde (%)
Yaş Grupları	17-30	11	14,67
	31-45	33	44,00
	46-60	26	34,67
	61+	5	6,67
Eğitim Seviyeleri	İlkokul	47	62,67
	Ortaokul	19	25,33
	Lise	2	2,67
	Üniversite	3	4,00
	Okur-Yazar	1	1,33
	Okur-Yazar Değil	3	4,00
Medeni Durum	Evli	71	94,67
	Bekar	3	4,00
	Boşanmış	1	1,33
Hanedeki Kişi Sayıları	1-3 kişi	16	21,33
	4-7 kişi	54	72,00
	8 kişi ve üzeri	5	6,67
Aylık Toplam Gelir	0 – 7.500 TL	2	2,67
	7.501 – 15.000 TL	22	29,33
	15.001 – 25.000 TL	21	28,00
	25.001 – 40.000 TL	22	29,33
	40.001 – 60.000 TL	8	10,67
Sosyal Güvence	Yok	31	41,33
	Yeşil Kart	18	24,00
	Emekli sandığı	5	6,67
	BAĞ-KUR	11	14,67
	SSK	10	13,33
Meslek	Öğretmen	1	1,33
	Büro Memuru	1	1,33
	Ev Hanımı	73	97,33
Eşin Mesleği	Esnaf	4	5,3
	Eczacı Teknisyeni	2	2,7
	Çiftçi	43	57,3
	Emekli	6	8,0
	İnşaat İşçisi-Ustası	4	5,3
	Serbest Meslek	9	12,0
	Muhtar	1	1,3
	Şoför	2	2,7
	Diğer	4	5,3
	0 TL – 2.500 TL	56	74,67

Hane Gelirin Ne Kadarı Sizin Yaptığınız İşler Oluşturuyor?	2.501 TL – 5.000 TL	11	14,67
	5.001 TL – 8.000 TL	3	4,0
	8.001 TL – 12.000 TL	3	4,0
	12.001 TL – 20.000 TL	2	2,67

Katılımcıların yaş dağılımı incelendiğinde, %44,00'ü 31-45 yaş aralığında yer almakta olup, bu grup en yüksek orana sahiptir. Bunu %34,67 ile 46-60 yaş grubu takip etmektedir. 17-30 yaş aralığı %14,67 oranında iken, 61 yaş ve üzeri bireylerin oranı %6,67 ile en düşük düzeydedir. Bu durum, katılımcı kitlesinin ağırlıklı olarak orta yaş grubundan oluştuğunu göstermektedir.

Eğitim seviyelerine bakıldığında, katılımcıların %62,67'sinin ilkökul mezunu olduğu görülmektedir. Ortaokul mezunlarının oranı %25,33, lise ve üniversite mezunlarının toplam oranı ise yalnızca %6,67'dir. Katılımcıların %5,33'ü ise ya okur-yazar değildir ya da sadece okur-yazarlık düzeyindedir. Bu durum, kırsal alandaki kadınların eğitim olanaklarına erişimindeki sınırlılığını ortaya koymaktadır.

Katılımcıların %94,67'si evli olup, bekar bireyler %4, boşanmış bireyler ise %1,33 oranında temsil edilmektedir.

Hane halkı büyüklüğüne ilişkin bulgular, katılımcıların %72,00'sinin 4-7 kişilik hanelerde yaşadığını ortaya koymaktadır. 1-3 kişilik haneler %21,33, 8 kişi ve üzeri haneler ise %6,67 oranındadır.

Çizelgede aylık toplam hane gelirleri incelendiğinde, %29,33'ü 7.501-15.000 TL ve %29,33'ü 25.001-40.000 TL gelir aralığında yer almaktadır. 15.001-25.000 TL gelir grubundakiler %28,00 oranındadır. 0-7.500 TL aralığında gelir elde edenler %2,67 ile sınırlı olup, yüksek gelir grubu olan 40.001-60.000 TL aralığındaki katılımcıların oranı %10,67'dir. Bu sonuçlar, kırsal bölgede yaşayan ailelerin büyük çoğunluğunun orta gelir düzeyine sahip olduğunu göstermektedir.

Katılımcıların %41,33'ünün herhangi bir sosyal güvenceye sahip olmadığı belirlenmiştir. Yeşil Kart sahibi bireylerin oranı %24,00 iken, SSK (%13,33), BAĞ-KUR (%14,67) ve Emekli Sandığı (%6,67) gibi resmi sosyal güvence sistemlerine dâhil olanların oranı daha düşüktür. Bu durum, kadınların sosyal güvence erişiminde önemli bir eksikliğe işaret etmektedir.

Katılımcıların büyük çoğunluğu (%97,33) ev hanımıdır. Diğer meslek grupları olan öğretmen ve büro memuru oranları ise her biri %1,33'tür. Bu bulgu, kadınların büyük ölçüde ev içi rollerle sınırlı kaldığını göstermiştir.

Çizelgede kadınların eşlerinin meslekleri incelendiğinde, %57,3'ünün çiftçilikle uğraştığı görülmektedir. Serbest meslek sahipleri %12,0, emekliler ise %8,0 oranındadır. İnşaat işçisi, şoför, esnaf ve diğer meslek grupları ise daha düşük oranlarda temsil edilmektedir. Eşlerin meslek yapısı, kırsal yaşamın geçim kaynaklarını bildirmiştir.

Katılımcıların %74,67'si haneye 0-2.500 TL arasında bir katkı sağlamaktadır. 2.501-5.000 TL arası katkı sağlayanlar %14,67, 5.001 TL ve üzeri gelir sağlayanların oranı ise oldukça düşüktür (%10,67 toplam). Bu, kırsal kadınların ekonomik katkılarının büyük ölçüde sınırlı olduğunu göstermektedir.

Çizelge 3.2. Gelir kaynağı dağılımı

Gelir Kaynağı	Frekans	%
Tarım ve Hayvancılık	53	70,67
Esnaflık/ticaret	4	5,33

Kamu/özel sektör maaşı	0	0,00
Diğer	18	24,00
Toplam	75	100,00

Katılımcıların gelir kaynakları incelendiğinde, %70,67'sinin geçimini tarım ve hayvancılık faaliyetlerinden sağladığı görülmektedir. Esnafılık ya da ticaretle uğraşanlar %5,33 oranında iken, kamu veya özel sektörde maaşlı çalışan bulunmamaktadır. Diğer gelir kaynaklarına sahip olanların oranı ise %24,00'tür.

3.2. Tarımsal ve Hayvansal Üretime Katılım

Çizelge 3.3. Tarım arazisi veya hayvan varlığını dağılımı

Tarım Arazisi veya Hayvan Varlığı Durumu	Frekans	%
Evet	66	88,00
Hayır	9	12,00
Toplam	75	100

Çizelgeye bakıldığında katılımcıların tarım arazisine ya da hayvan varlığına sahip olup olmadıkları incelendiğinde, %88,00'inin en az bir tarım arazisine veya hayvansal varlığa sahip olduğu tespit edilmiştir. Tarımsal varlığa sahip olmayanların oranı ise yalnızca %12,00'dir. Bu durum, kırsal bölgede yaşayan kadınların ya doğrudan ya da aileleri aracılığıyla tarım ve hayvancılıkla ilişkili olduklarını göstermektedir.

Çizelge 3.4. Tarım arazisi veya hayvan varlığını geliştirmek için destek alma dağılımı

Tarım Arazisi veya Hayvan Varlığı Destek Alma Durumu	Frekans	%
Evet	11	14,67
Hayır	58	77,33
Destek Almak İstiyorum Ama Henüz Başvurmadım	6	8,00
Toplam	75	100,00

Tarım arazisi veya hayvan varlığı bulunan katılımcıların yalnızca %14,67'si bu faaliyetleri geliştirmek için herhangi bir destek aldığını ifade etmiştir. Katılımcıların büyük çoğunluğu %77,33'ü destek almadığını belirtirken, %8,00'lik bir kesim destek almak istediğini fakat henüz başvuruda bulunmadığını ifade etmiştir. Bu bulgular, tarım ve hayvancılıkla uğraşan kırsal kadınların devlet destekleri ve kalkınma programları konusunda ya yeterince bilgilendirilmediğini ya da mevcut desteklere erişimde çeşitli engellerle karşılaştığını göstermektedir.

Çizelge 3.5. Tarımsal işletme büyüklüğü dağılımı

Tarımsal İşletme Büyüklüğü Durumu	Frekans	%
Tarımsal işletmem yok (0 dekar)	25	33,33
1 – 10 dekar	9	12,00
11 – 30 dekar	9	12,00
31 – 60 dekar	14	18,67
61 – 100 dekar	15	20,00
101 – 250 dekar	3	4,00

Toplam	75	100,00

Araştırma kapsamında kırsal kadınların sahip oldukları tarımsal işletmelerin büyüklükleri incelendiğinde, katılımcıların %33,33'ü herhangi bir tarımsal işletmeye sahip değildir. Tarımsal işletme sahibi olanlar arasında en yaygın işletme büyüklüğü 61–100 dekar aralığıdır (%20,00). Bunu 31–60 dekar (%18,67), 1 – 10 dekar (%12,00) ve 11–30 dekar (%12,00) büyüklüğündeki işletmeler takip etmektedir. 101–250 dekar büyüklüğündeki işletmeler ise yalnızca %4,00 oranında temsil edilmektedir.

Çizelge 3.6. Bulundurulan hayvan türü dağılımı

Hayvan Türü	Frekans	%
Büyükbaş	54	65,06
Küçükbaş	9	10,84
Karma	1	1,20
Yok	19	22,89

*Bu soruya birden fazla cevap verilmiştir.

Hayvan türleri incelendiğinde, büyükbaş hayvancılığın en yaygın faaliyet olduğu görülmektedir. Katılımcıların %65,06'sı büyükbaş hayvanlara sahipken, %10,84'ü küçükbaş hayvan yetiştiriciliği yapmaktadır. Karma hayvancılık yapanlar (hem büyükbaş hem küçükbaş) oldukça sınırlı bir orana sahiptir (%1,20). Katılımcıların %22,89'u ise herhangi bir hayvan varlığına sahip değildir.

Çizelge 3.7. Bulundurulan hayvan sayısı dağılımı

Büyükbaş	Frekans	%
0 (Büyükbaş hayvanım yok)	20	26,67
1 – 5 adet	28	37,33
6 – 10 adet	19	25,33
11 – 20 adet	7	9,33
21 ve üzeri	1	1,33
Toplam	75	100,00

Katılımcıların %37,33'ü 1–5 adet arasında büyükbaş hayvana sahiptir. %25,33'lük bir kesim 6–10 adet hayvanla orta düzeyde bir yetiştiricilik yaparken, yalnızca %9,33'ü 11–20 adet büyükbaş hayvana sahiptir. 21 ve üzeri büyükbaş hayvan varlığına sahip olanların oranı %1,33 ile oldukça düşüktür. Bununla birlikte, %26,67'lik bir kesim hiç büyükbaş hayvana sahip değildir.

Küçükbaş	Frekans	%
0 (Küçükbaş hayvanım yok)	65	86,67
1 – 10 adet	5	6,67
11 – 50 adet	1	1,33
51 – 100 adet	4	5,33
Toplam	75	100,00

Katılımcıların büyük çoğunluğu (%86,67) küçükbaş hayvana sahip değildir. Küçükbaş hayvan sahipliği olan bireylerin çoğunluğu ise 1–10 adet (%6,67) ile sınırlıdır. 11–50 adet küçükbaş hayvana sahip olanlar %1,33, 51–100 adet arasında küçükbaş hayvana sahip olanlar ise %5,33 oranındadır.

Çizelge 3.8. Hayvansal üretim faaliyetlerine katılım durumu

Faaliyetler	Frekans	%
Sağım	25	49,02
Otlatma	1	1,96
Yemleme	2	3,92
Ahır Temizleme	1	1,96
Hepsi	22	43,14

*Bu soruya birden fazla cevap verilmiştir.

Hayvansal üretime katılım düzeyleri incelendiğinde, en yoğun katılımın %49,02 ile sağım faaliyetlerinde gerçekleştiği görülmektedir. Katılımcıların %43,14'ü ise hayvansal üretimin tüm aşamalarına (sağım, otlatma, yemleme, ahır temizliği) aktif olarak katıldığını belirtmiştir. Diğer faaliyetlere (otlatma, yemleme, ahır temizliği) ayrı ayrı katılım oranları ise oldukça düşüktür (sırasıyla %1,96, %3,92 ve %1,96). Bu oranlar, kadınların hayvansal üretimin temel ve günlük bakım iş yükünü büyük ölçüde üstlendiğini göstermektedir.

Çizelge 3.9. Bitkisel üretim faaliyetlerine katılım durumu

Faaliyetler	Frekans	%
Ekim	6	9,52
Çapa	27	42,86
Hasat	22	34,92
Pazar	0	0,00
Hepsi	8	12,70

*Bu soruya birden fazla cevap verilmiştir.

Bitkisel üretime katılımda en yüksek oran %42,86 ile çapa faaliyetindedir. Bu durum, kadınların fiziksel emek gerektiren tarladaki işlerde aktif şekilde yer aldıklarını göstermektedir. Bunu %34,92 ile hasat, %9,52 ile ekim faaliyetleri takip etmektedir. Katılımcıların yalnızca %12,70'i tüm üretim aşamalarına katıldığını belirtmiştir. Pazarlama faaliyetlerine katılım ise %0,00 ile yok denecek düzeydedir.

Çizelge 3.10. Sahip olunan alet ve makine dağılımı

Sahip Olunan Alet ve Makine Durumu	Frekans	%
Var	46	61,33
Yok	29	38,67
Toplam	75	100

Çizelge incelendiğinde %61,33'ü tarımsal üretim süreçlerinde kullanabilecekleri herhangi bir alet veya makineye sahip olduğunu belirtmiştir. Buna karşın %38,67 oranındaki bir kesim herhangi bir tarımsal ekipmana sahip değildir.

Çizelge 3.11. Bitkisel üretim için harcanan günlük ortalama çalışma süresi dağılımı

Günde Ortalama	Frekans	%
Hiç çalışmıyorum	31	41,33
1 – 5 saat	7	9,33
6 – 10 saat	35	46,67
11 – 15 saat	1	1,33

16 saat ve üzeri	1	1,33
Toplam	75	100,00

Bitkisel üretime günde ne kadar süre ayırdıkları incelendiğinde, %46,67'si günlük ortalama 6–10 saat çalıştığını belirtmiştir. Bu oldukça yüksek bir oran olup, bitkisel üretimde aktif olarak çalışan bireylerin önemli bir kısmının gününün büyük bölümünü bu faaliyetlere ayırdığını göstermektedir. Buna karşın, %41,33'ü bitkisel üretimle hiç ilgilenmediğini ifade etmiştir. 1 – 5 saat çalışanların oranı %9,33'tür. Daha uzun süre çalışanların oranı oldukça düşüktür (11 saat ve üzeri çalışanlar toplam %2,66).

Çizelge 3.12. Hayvansal üretim için harcanan günlük ortalama çalışma süresi dağılımı

Günde Ortalama	Frekans	%
Hiç çalışmıyorum	26	34,67
1 – 2 saat	31	41,33
3 – 5 saat	17	22,67
6 – 10 saat	1	1,33
Toplam	75	100,00

Hayvansal üretim özelinde günlük zaman kullanımı incelendiğinde, katılımcıların %41,33'ü bu alanda günde 1–2 saat çalıştığını belirtmiş, %22,67'si ise 3–5 saat arasında zaman harcadığını ifade etmiştir. Daha uzun süre çalışanların oranı oldukça düşüktür (%1,33). Bu veriler, hayvansal üretim faaliyetlerinin bitkisel üretime kıyasla daha kısa süreli ve belki de daha rutin görevlerden oluştuğunu göstermektedir. Ancak yine de %34,67'lik bir kesim hayvansal üretimle hiç ilgilenmediğini belirtmiştir.

3.3. Toplumsal Yaşam, Ekonomik Durum ve Beklentiler

Çizelge 3.13. Kadınların ev dışı çalışma konusundaki dağılımı

Kadınların Ev İşleri Dışında Çalışma Durumu	Frekans	%
Mutlaka çalışmalı	23	30,67
Çalışmalı	26	34,67
Zorunlu durumlarda çalışmalı	15	20,00
Çalışmamalı	7	9,33
Bilmiyor	4	5,33
Toplam	75	100,00

Kadınların ev işleri dışında çalışma durumuna ilişkin görüşleri incelendiğinde, katılımcıların %30,67'si kadınların mutlaka çalışması gerektiğini, %34,67'si ise çalışması gerektiğini ifade etmiştir. Bunun yanında %20'lik bir kesim yalnızca zorunlu durumlarda çalışılması gerektiğini düşünürken, %9,33'ü ise kadınların çalışmaması gerektiğini savunmaktadır. %5,33'lük bir kesim ise bu konuda fikir beyan edememiştir.

Çizelge 3.14. Ev içi iş yükünü paylaşan bireylerin dağılımı

Günlük İşleri Paylaşan Birey Durumu	Frekans	%
Evet	44	58,67
Hayır	31	41,33
Toplam	75	100

Katılımcıların %58,67'si evde günlük işleri paylaşan başka bireylerin olduğunu belirtmiştir. Bu oran, kadınların üzerindeki iş yükünün kısmen hafifletildiğini göstermekle birlikte, %41,33'lük bir oranla hâlâ önemli sayıda kadının ev içi işlerde yalnız olduğu anlaşılmaktadır.

Çizelge 3.15. Tarımsal üretimde karşılaşılan başlıca sorun dağılımı

Tarımsal Üretimde Karşılaştığınız Sorun?	Frekans	%
Maliyet artışı	43	57,33
Ürün fiyatlarının düşük olması	22	29,33
Pazarlama olanaklarının yetersizliği	2	2,67
Diğer	8	10,67
Toplam	75	100,00

Tarımsal üretimde en çok karşılaşılan sorun %57,33 ile maliyet artışıdır. Bunu %29,33 ile ürün fiyatlarının düşük olması, %2,67 ile pazarlama olanaklarının yetersizliği izlemektedir. %10,67'si ise diğer nedenleri belirtmiştir.

Çizelge 3.16. Kadınların Ekonomik Bağımsızlığını Artırmak İçin İhtiyaç Duyduğu Destek Dağılımı

Ekonomik Bağımsızlığını Artırmak İçin Destek?	Frekans	%
Eğitim ve mesleki kurslar	30	40,00
Mikro kredi ve finansal destek	23	30,67
Pazar ve satış kanalları	1	1,33
Destekleyici kooperatifler	19	25,33
Diğer	2	2,67
Toplam	75	100,00

Kadınların ekonomik bağımsızlığını artırmak için en çok ihtiyaç duydukları destek %40 ile eğitim ve mesleki kurslar, %30,67 ile mikro kredi ve finansal destek, %25,33 ile destekleyici kooperatiflerdir. %1,33'lük küçük bir kesim pazar ve satış kanallarının artırılmasını, %2,67'si ise diğer destekleri talep etmiştir.

Çizelge 3.17. Toplumsal ve ekonomik hayata katılımı engelleyen başlıca faktörlerin dağılımı

Toplumsal ve Ekonomik Hayata Katılımı Engelleyen Zorluk?	Frekans	%
Eğitim eksikliği	30	40,00
Finansal kaynak eksikliği	22	29,33
Toplumsal normlar ve baskılar	15	20,00
Ulaşım ve altyapı sorunları	5	6,67
Diğer	3	4,00
Toplam	75	100,00

Kadınların %40'ı eğitim eksikliğini, %29,33'ü finansal kaynak yetersizliğini, %20'si toplumsal baskı ve normları, %6,67'si ulaşım ve altyapı sorunlarını, %4'ü ise diğer engelleri katılımı engelleyen başlıca faktörler olarak belirtmiştir.

Çizelge 3.18. Kırsal alanda yaşamaktan memnuniyet dağılımı

Kırsal Alan Yaşamı Memnuniyet?	Frekans	%
Evet, çok memnunum	40	53,33
Memnunum ama bazı sorunlar var	25	33,33
Hayır, daha iyi koşullar istiyorum	10	13,33
Toplam	75	100,00

Katılımcıların %53,33'ü kırsal yaşamdan çok memnun olduğunu ifade ederken, %33,33'ü memnun ama bazı sorunlar olduğunu, %13,33'ü ise daha iyi yaşam koşulları istediklerini belirtmiştir.

Çizelge 3.19. Kırsal kalkınma projeleri hakkında bilgi dağılımı

Kırsal Kalkınma Projeleri Hakkında Bilgi	Frekans	%
Evet	11	14,67
Hayır	64	85,33
Toplam	75	100

Katılımcıların %85,33'ü kırsal kalkınma projeleri hakkında hiçbir bilgiye sahip olmadığını belirtmişken buna karşın yalnızca %14,67'si kırsal kalkınma projeleri hakkında bilgi sahibi olduğunu söyleyebiliriz.

Çizelge 3.20. Kırsal kalkınma projelerine katılmayı düşünme dağılımı

Kırsal Kalkınma Projelerine Katılım Düzeyi	Frekans	%
Evet	25	33,33
Hayır	37	49,33
Kararsızım	13	17,33
Toplam	75	100,00

Kadınların %33,33'ü kırsal kalkınma projelerine katılmayı düşündüğünü, %17,33'ü kararsız olduğunu, %49,33'ü ise katılmak istemediğini ifade etmiştir.

Çizelge 3.21. Kırsal kalkınma projelerinde öncelik verilen alanların durumu

Kırsal Kalkınma Projelerinde Öncelik	Frekans	%
Tarım ve hayvancılık desteği	42	56,00
Eğitim ve mesleki gelişim	19	25,33
Sağlık hizmetleri	10	13,33
Ulaşım ve altyapı geliştirme	3	4,00
Diğer	1	1,33
Toplam	75	100,00

Kadınlar kırsal kalkınma projeleri içinde en çok %56 ile tarım ve hayvancılık desteğini öncelikli görmektedir. Bunu %25,33 ile eğitim ve mesleki gelişim, %13,33 ile sağlık hizmetleri, %4 ile ulaşım ve altyapı, %1,33 ile diğer alanlar izlemektedir.

Çizelge 3.22. Kadın kooperatiflerine katılmayı düşünme dağılımı

Kadın Kooperatiflerine Katılım Durumu	Frekans	%
Evet	16	21,33
Hayır	39	52,00
Belki, daha fazla bilgiye ihtiyacım var	20	26,67
Toplam	75	100,00

Çizelge incelendiğinde kadınların %52'si kadın kooperatiflerine katılmak istemediğini, %26,67'si daha fazla bilgiye ihtiyacı olduğunu, %21,33'ü ise katılmak istediğini belirtmiştir.

Çizelge 3.23. Kadınların sosyal yaşamda daha aktif olabilmesi için hangi alanlarda destek gerektiği dağılımı

Kadınların Sosyal Yaşama Aktif Katılımı İçin İhtiyaç Duyulan Destek Alanları	Frekans	%
Eğitim	37	49,33
İş imkanları	28	37,33
Sağlık hizmetleri	3	4,00
Ulaşım olanakları	5	6,67
Diğer	2	2,67
Toplam	75	100,00

Kadınların sosyal yaşama daha aktif katılımı için %49,33'ü eğitim, %37,33'ü iş imkanları, %6,67'si ulaşım olanakları, %4'ü sağlık hizmetleri, %2,67'si ise diğer alanlarda destek gerektiğini tespit etmiştir.

Çizelge 3.24. Gelecek beş yıl içinde ekonomik durum değişmesi dağılımı

Gelecek Beş Yılda Ekonomik Durum Beklentileri	Frekans	%
Daha iyi olacak	41	54,67
Aynı kalacak	31	41,33
Daha kötü olacak	3	4,00
Toplam	75	100,00

Çizelgeye bakıldığında katılımcıların %54,67'si ekonomik durumlarının daha iyi olacağını, %41,33'ü aynı kalacağını, %4'ü ise daha kötü olacağını öngörmektedir.

Çizelge 3.25. Kırsal bölgede yaşamayı gelecekte çocuklarınız için değerlendirme dağılımı

Gelecekte Çocukların Kırsal Bölgede Yaşamaya Yönelik Tutum	Frekans	%
Olumlu	29	38,67
Kararsız	19	25,33
Olumsuz	27	36,00

Toplam	75	100,00

Kadınların %38,67'si çocuklarının kırsalda yaşamasını olumlu, %25,33'ü kararsız, %36'sı ise olumsuz bulmaktadır.

Çizelge 3.26. Eğitim olanaklarının artırılması sizin ve aileniz için önemi dağılımı

Eğitim Olanaklarının Artırılmasının Önemi	Frekans	%
Çok önemli	42	56,00
Önemli	27	36,00
Fark etmez	6	8,00
Önemsiz	0	0,00
Toplam	75	100,00

Çizelge incelendiğinde kadınların %56'sı eğitim olanaklarının artırılmasını çok önemli bulmuştur. %36'sı önemli, %8'i ise önemsiz bulmamaktadır.

Çizelge 3.27. Gelecekte çocuklarınızın eğitim ve meslek hayatı dağılımı

Kadınların Çocuklarının Eğitim ve Meslek Hayatına Dair Beklentileri	Frekans	%
Çok umutluyum	27	36,00
Umutluyum	31	41,33
Kararsızım	12	16,00
Umutsuzum	5	6,67
Toplam	75	100,00

Kadınların %77,33'ü çocuklarının eğitim ve meslek hayatı konusunda umutlu ya da çok umutlu olduğunu tespit etmiştir. %16'sı kararsız, %6,67'si ise umutsuz olduğunu ifade etmiştir.

Çizelge 3.28. Sağlık hizmetlerine erişiminizin gelecekte nasıl olması bekleme dağılımı

Sağlık Hizmetlerine Erişiminizin Gelecekte Beklentisi	Frekans	%
Çok iyi olacak	24	32,00
İyi olacak	28	37,33
Aynı kalacak	22	29,33
Kötüleşecek	1	1,33
Toplam	75	100,00

Çizelgeye baktığımızda katılımcıların %69,33'ü sağlık hizmetlerine erişimin gelecekte iyi ya da çok iyi olacağını belirtirken, %29,33'ü aynı kalacağını, %1,33'ü ise kötüleşeceğini düşünmektedir.

Çizelge 3.29. Gelecekte kişisel olarak ne tür bir değişiklik yapma isteği dağılımı

Gelecekte Kişisel Olarak Ne Tür Bir Değişiklik	Frekans	%
Yeni bir iş kurmak	16	21,33
Mesleki eğitim almak	9	12,00

Şehirde yaşamaya geçmek	26	34,67
Sağlık hizmetlerine erişimi artırmak	20	26,67
Diğer	4	5,33
Toplam	75	100,00

Kadınların gelecekte kişisel olarak ne tür değişiklik yapmak istedikleri incelendiğinde, %34,67'si şehirde yaşamak istediğini belirtmiştir. %26,67'si sağlık hizmetlerine erişimini artırmak istediğini, %21,33'ü yeni bir iş kurmak, %12'si mesleki eğitim almak, %5,33'ü ise diğer değişiklikler yapmak istediğini belirtmiştir.

Çizelge 3.30. Toplumsal etkinliklere katılımı artırmak için ne tür etkinlik düzenlenmeli dağılımı

Toplumsal Etkinliklere Katılımı Artırmak İçin Ne Tür Etkinlik	Frekans	%
Eğitim seminerleri	34	45,33
Kültürel aktiviteler	9	12,00
Spor etkinlikleri	0	0,00
El sanatları ve hobi atölyeleri	27	36,00
Diğer	5	6,67
Toplam	75	100,00

Katılımcıların toplumsal etkinliklere katılımı artırmak için ne tür etkinlikler düzenlenmeli önerilerine bakıldığında, %45,33'ü eğitim seminerlerini, %36'sı el sanatları ve hobi atölyelerini, %12'si kültürel aktiviteleri, %6,67'si ise diğer önerileri önermiştir. Spor etkinlikleri öneren katılımcı ise bulunmamaktadır.

Çizelge 3.31. Kırsal alanda eğitim olanaklarının artırılması için ne tür destekler gerekli dağılımı

Kırsal Alanda Eğitim Olanaklarının Artırılması İçin Destekler	Frekans	%
Daha fazla okul ve eğitim kurumu	32	42,67
Uzaktan eğitim olanakları	4	5,33
Eğitim ve öğretmen desteği	22	29,33
Eğitim materyalleri ve teknolojik araçlar	14	18,67
Diğer	3	4,00
Toplam	75	100,00

Çizelgeyi incelediğimizde, %42,67'si daha fazla okul ve eğitim kurumu olanaklarının artırılması gerektiğini belirtmiştir. %29,33'ü eğitim ve öğretmen desteğini belirtmiş, %18,67'si eğitim materyalleri ve teknolojik araçları, %5,33'ü uzaktan eğitim olanaklarını, %4'ü ise diğer destekleri gerekli görmektedir.

Çizelge 3.32. Gelecek hakkında genel beklentileriniz dağılımı

Beklentileriniz	Frekans	%
Ekonomik Durumunun İyileşmesi	42	37,84

Eğitim olanaklarının artması	26	23,42
Sağlık Hizmetlerine erişimin kolaylaşması	29	26,13
Toplumsal ve kültürel faaliyetlere katılım	13	11,71
Diğer	1	0,90

*Bu soruya birden fazla cevap verilmiştir.

Çizelgeye baktığımızda kadınlar, geleceğe dair en yüksek beklentiyi %37,84 ile ekonomik durumunun iyileşmesini tespit etmiştir. %26,13 ile sağlık hizmetlerine erişimin kolaylaşmasına, %23,42 ile eğitim olanaklarının artmasına, %11,71 ile toplumsal katılıma yöneltmiştir. %0,90'lık bir oran ise diğer beklentilerden söz etmiştir.

Çizelge 3.33. Kadınların kendilerini güvende hissetmelerini sağlayan başlıca unsurların dağılımı

Unsurlar	Frekans	%
Evlilik	28	23,93
Zenginlik	25	21,37
Çocuk sahibi olmak	16	13,68
Meslek sahibi olmak	14	11,97
Sigortalı olmak	30	25,64
Hiçbir şey	4	3,42
Diğer	0	0,00

*Bu soruya birden fazla cevap verilmiştir.

Katılımcılar için en çok güven veren unsur %25,64 ile sigortalı olmaktır. Bunu %23,93 ile evlilik, %21,37 ile zenginlik, %13,68 ile çocuk sahibi olmak, %11,97 ile meslek sahibi olmak takip etmiştir. %3,42'lik kesim ise hiçbir şeyin kendisini güvende hissettirmediğini belirtmiştir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırma, Tokat ili Yeşilyurt ilçesindeki kırsal bölgelerde yaşayan kadınların sosyo-ekonomik yapılarını ortaya koymak amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada; Tokat ili Yeşilyurt ilçesi kırsal kadınların sosyo-ekonomik durumları ve geleceğe yönelik beklentilerini ortaya konulması amacıyla belirlenen 5 köyden toplam 75 kadımla görüşmeler sağlanmıştır. Araştırmada bulunan bazı önemli sonuçlar aşağıda belirtilmiştir.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular, kadınların önemli bir kısmı yalnızca ilköğretim düzeyinde eğitim almış olup (%62,67), yükseköğretim mezunlarının oranı oldukça düşüktür (%4,00). İstihdama yeterince katılmadığını ve çoğunlukla ev hanımı (%97,33) olarak tanımlandığını göstermektedir. Sosyal güvenceye erişim düşük düzeydedir (%41,33). Bu durum, kadınların sağlık hizmetlerine erişimini ve yaşlılıkta gelir güvencesini olumsuz etkilemektedir. Özellikle sosyal güvencesi olmayan ev hanımları, aile bireylerine bağımlı bir yaşam sürmekte ve bireysel refahlarını sürdürmekte zorluk yaşamaktadır. Kadınların aile gelirine katkısı büyük ölçüde düşük seviyelerde kalmakta ve bu durum onların ekonomik bağımsızlıklarını kazanmalarını güçleştirmektedir (%74,67'si 2.500 TL altı).

Kadınların eşlerinin büyük oranda (%57,3) çiftçilikle uğraşıyor olması, kırsal bölgede tarımın temel geçim kaynağı olduğunu göstermektedir.

Katılımcıların %33,33'ü herhangi bir tarımsal işletmeye sahip değildir (0 dekar). Tarımsal işletmeye sahip olanlar arasında en yüksek oran %20,00 ile 61–100 dekar büyüklüğündeki işletmelere sahiptir.

Araştırma kapsamında hanelerde beslenen hayvan türleri incelendiğinde, kırsal kadınların büyük oranda büyükbaş hayvancılık ile uğraştığı belirlenmiştir. Verilere göre katılımcıların %65,06'sı büyükbaş hayvan varlığına sahiptir. Hayvancılık faaliyetlerine katılımlarını büyük ölçüde büyükbaş hayvancılık üzerinden sürdürdüklerini, küçükbaş hayvancılığın ise oldukça sınırlı düzeyde yapıldığını ortaya koymaktadır. Katılımcıların %73,33'ü en az bir adet büyükbaş hayvana sahipken, yalnızca %13,33'ü küçükbaş hayvan beslemektedir.

Araştırma bulgularına göre kırsal kadınların hayvansal üretim sürecindeki faaliyetlere katılımı büyük ölçüde sağım (%49,02) ve bitkisel üretimde çapa (%42,89) faaliyetlerinde belirgin roller üstlenmektedirler. Buna rağmen pazarlama ve satış süreçlerine katılımın (%0) bulunmaması dikkat çekmiştir.

Bitkisel üretimde çalışan kadınların önemli bir kısmı uzun saatler çalışmakta (%46,67), bu da işin yoğunluğu ve mevsimselliğine işaret etmektedir. Hayvansal üretimde ise çalışma süreleri daha kısa ama düzenlidir (%41,33'ü 1–2 saat). Her iki üretim alanında da belirli bir kesim hiç çalışmadığını beyan etmektedir (bitkisel üretimde %41,33 – hayvansal üretimde %34,67).

Araştırmada katılımcıların %30,67'si kadınların mutlaka çalışması gerektiğini, %34,67'si ise çalışmalı olduğunu ifade etmiştir. Bu iki grup birlikte değerlendirildiğinde, kadınların yaklaşık %65'inin ev dışında istihdam edilmesini olumlu karşıladığı görülmektedir. Bu oran, kırsal kadınların ekonomik yaşama dâhil olmaya yönelik farkındalığının ve isteğinin önemli bir düzeye ulaştığını göstermektedir. Öte yandan %9,33'ü kadınların çalışmaması gerektiğini belirtmiştir. Bu durum, kırsal alanlarda geleneksel toplumsal cinsiyet rollerinin hâlâ etkisini sürdürdüğünü ve belirli bir kesimin kadının temel görevinin ev içi sorumluluklar olduğu yönündeki algıyı sürdürdüğünü göstermektedir.

Yapılan araştırmada kadınların %57,33'ü, tarımsal üretimde en çok karşılaştıkları sorunun maliyet artışı olduğunu belirtmiştir. Bu bulgu, son yıllarda artan girdi maliyetlerinin (tohum, gübre, ilaç, mazot, işçilik vb.) kırsal üretici üzerindeki baskısını açıkça ortaya koymaktadır.

Kadınların ekonomik bağımsızlıklarını artırmak için en çok ihtiyaç duydukları desteklerin başında, %40 ile eğitim ve mesleki kurslar yer almaktadır. Bu, kırsal kadınların kendi potansiyellerini geliştirmeye açık olduklarını göstermektedir.

Kırsal kadınların toplumsal ve ekonomik yaşama daha aktif katılımını engelleyen en büyük zorluk, %40 oranıyla eğitim eksikliği olarak öne çıkmaktadır. Bu durum, kadınların hem kişisel gelişimlerinin hem de ekonomik bağımsızlıklarının önündeki temel engellerden biridir.

Katılımcıların %85,33'ü kırsal kalkınma projeleri hakkında bilgi sahibi olmadığını belirtmiştir. Bu yüksek oran, kırsal kalkınma politikalarının sahada yeterince tanıtılmadığını, duyuru ve bilgilendirme yapılmadığını ortaya koymaktadır.

Araştırmaya katılanların %33,33'ü kırsal kalkınma projelerine katılmak istediğini, %17,33'ü ise kararsız olduğunu belirtmiştir. Bu oranlar, kırsal kadınların projelere katılmaya yönelik

potansiyel eğilimlerinin olduğunu fakat bilgi eksikliği, güvensizlik veya yeterince teşvik edilmeme nedeniyle karar vermekte zorlandıklarını göstermektedir.

Araştırmaya katılan kadınların kırsal kalkınma projeleri kapsamında öncelik verilmesi gereken alanlar hakkında görüşleri incelendiğinde, %56'sının tarım ve hayvancılık desteğini en öncelikli ihtiyaç olarak gördüğü tespit edilmiştir. Bu bulgu, kadınların mevcut geçim kaynakları olan tarımsal üretim faaliyetlerini sürdürebilmek ve geliştirebilmek için desteğe ihtiyaç duyduklarını açıkça ortaya koymaktadır.

Kadınların sosyal yaşamda daha aktif olabilmesi için en fazla destek gereksinimi duyduğu alan eğitimidir (%49,33). Bu durum, sadece üretim değil, aynı zamanda sosyal alanlarda da kadınların bilgiye, farkındalığa ve kişisel gelişime önem verdiğini göstermektedir.

Kadınların %92'si eğitim olanaklarının artırılmasını çok önemli ya da önemli bulmakta; %77,33'ü çocuklarının eğitim ve meslek hayatı konusunda umutlu ya da çok umutlu olduğunu belirtmektedir. Bu durum, kırsal kadınların eğitime verdiği önemi ve eğitimin gelecek için temel çıkış noktası olarak görüldüğünü açıkça göstermektedir.

Kırsal kadınların gelecekteki bireysel planları arasında %34,67 ile şehirde yaşamak, %26,67 ile sağlık hizmetlerine erişimi artırmak, %21,33 ile yeni bir iş kurmak ön plana çıkmaktadır. Bu bulgular, kırsal kadının daha iyi yaşam koşulları için yer değiştirme ve ekonomik girişimcilik isteğini yansıtmaktadır.

Araştırmada kırsal eğitim olanaklarının artırılması için öncelikli ihtiyaçlar arasında %42,67 ile daha fazla okul ve eğitim kurumu, %29,33 ile eğitim ve öğretmen desteği, %18,67 ile teknolojik araçlar ve materyal temini öne çıkmıştır. Bu veriler, altyapı eksikliği ve kadro yetersizliğinin kırsal eğitimi doğrudan etkilediğini göstermektedir.

Araştırmaya katılan kadınların geleceğe dair en güçlü beklentisi %37,84 ile ekonomik iyileşme, ardından %26,13 ile sağlık hizmetlerine erişim, %23,42 ile eğitim olanaklarının artması şeklindedir. Bu, kadının geleceğe yönelik öncelikli beklentilerinin genel yaşam ihtiyaçları etrafında şekillendiğini gösterir.

Katılımcıların güvende hissedebileceği unsurlar %25,64 ile sigortalı olmak, %23,93 ile evlilik, %21,37 ile zenginlik yanıtları verilmiştir. Bu durum, kırsal kadının güvenlik duygusunu hem sosyal kurumlarla (evlilik, aile) hem de ekonomik güvenceyle ilişkilendirdiğini ortaya koymaktadır.

Bu araştırmada, kadınların çoğu ev hanımıdır, eğitim seviyeleri düşüktür ve sosyal güvenceden yoksundur. Tarım ve hayvancılık temel geçim kaynağı olsa da kadınların ekonomik katkısı sınırlıdır. Devlet desteklerine erişim ve kırsal kalkınma projelerine katılım oldukça düşüktür. Kadınlar, daha çok eğitim, sağlık ve ekonomik destek beklentisi içindedir. Buna rağmen, çoğunluğu gelecekte umutludur ve çocukları için daha iyi koşullar istemektedir.

Öneriler:

Bu çalışmada elde edilen bulgular çerçevesinde, Tokat ili Yeşilyurt ilçesi kırsalında yaşayan kadınların sosyo-ekonomik durumlarının iyileştirilmesi ve geleceğe yönelik beklentilerinin desteklenmesine yönelik aşağıdaki öneriler geliştirilebilir:

Kadınların büyük bir kısmının ilkokul ve ortaokul düzeyinde eğitime sahip olduğu ve eğitim eksikliğini en büyük engel olarak gördüğü tespit edilmiştir. Bu nedenle kırsal bölgelerde kadınlara yönelik halk eğitim merkezleri aracılığıyla yaygın eğitim ve okur-yazarlık kursları düzenlenmeli,

Kadınların büyük oranda tarım ve hayvancılıkla uğraşmasına rağmen çok azının destek programlarından yararlandığı görülmüştür. Bu nedenle, kırsal kadınlara yönelik tarım danışmanlığı, tarımsal eğitim ve destek programları sağlanmalı,

Kadınların ekonomik bağımsızlık isteği yüksek olup, eğitim ve finansal desteğe duyulan ihtiyaç dikkat çekicidir. Mikro kredi kaynakları, kadın kooperatiflerinin kurulması ve desteklenmesi ile girişimcilik eğitimleri yaygınlaştırılmalı,

Kadınların kırsal kalkınma projelerine dair bilgi eksikliği ve katılım isteksizliği olduğu tespit edilmiştir. Bu nedenle bilgilendirme yapılmalı ve örnek uygulama gösterimleri yaygınlaştırılmalı,

Genç kadınların şehirde yaşama arzusu yüksektir. Bu nedenle, kırsal alanda yaşam kalitesini artıracak yatırımlar (sağlık, eğitim, altyapı) teşvik edilmeli,

Kadınların kooperatiflere katılımı desteklenmeli; mevcut kooperatiflere erişim kolaylaştırılmalı, farkındalık artırıcı çalışmalar yürütülmeli, kadınların birlikte üretim ve pazarlama yapılması teşvik edilmeli,

Mesleki becerileri artırmak amacıyla tarım dışı gelir getirici faaliyetlere yönelik kurslar düzenlenmeli,

Bu bağlamda, kırsal kadınların hem ekonomik hayatta hem de toplumsal yaşamdaki rollerinin güçlendirilmesi, kırsal kalkınmanın sürdürülebilirliği açısından önemlidir.

5. KAYNAKÇA

[1] Anonim (2003). *TBMM Kadının Statüsü Araştırma Komisyonu Raporu*. T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü, 239s, Ankara.

[2] Anonim (2006). *15 Ekim Dünya Çiftçi Kadınlar Günü Çiftçi Broşürü*. Ç.Ü. Tarımsal Yayım, Haberleşme, Araştırma ve Uygulama Merkezi.
<http://www.cu.edu.tr/merkezler/tyhm/2006-09.html>

(Erişim tarihi: 06.01.2011)

[3] İrmiş, A., Çoban, H. ve Başol, S., *Kırsal Girişimcilik: Tarihten Günümüze Yatağan Örneği. International Conference on Eurasian Economies*, 2016.

[4] Kantar, M., *Adana ve İçel İli Dağ Köylerinde Yaşayan Kırsal Kadınların Toplumsal Yaşamındaki Roller ve Bu Rollerle İlgili Geleceğe Yönelik Beklentileri*. Yüksek Lisans

Tezi, Çukurova Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, Adana, 1996.

- [5] Kazgan, G. (1982). *Türk Toplumunda Kadın: Türk Ekonomisinde Kadınların İşgücüne Katılması, Mesleki Dağılımı, Eğitim Düzeyi ve Sosyo Ekonomik Statüsü*. II. Baskı, Kent Basımevi, İstanbul.
- [6] Kaya, T. E. ve Atsan, T. (2012). Rural Women's Socio-Economic Status and Future Expectations (The Case of TRA1 Region). *Turkish Journal of Agricultural Economics*, 18(1), 1-11.
- [7] Soysal, A. (2013). Kırsal Alanda Kadın Girişimciliği: Türkiye İçin Durum Değerlendirmesi. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 8(1), 163-189.
- [8] Swanson, B.E., Farmer, B.J. ve Bahal, R., The Current Status of Agricultural Extension Worldwide. *Global Consultation on Agricultural Extension*, s. 43–76, Rome–Italy, 1990.
- [9] TÜİK (2006). *Türkiye İstatistik Kurumu, Türkiye İstatistik Yıllığı*.
- [10] Yıldırak, N., Gülçubuk, B., Gün, S., Olhan, E. ve Kılıç, M., *Türkiye’de Gezici ve Geçici Kadın Tarım İşçilerinin Çalışma ve Yaşam Koşulları ve Sorunları*. Tarım-İş- Türkiye Orman-TOPRAKSU-Tarım Sanayii İşçileri Sendikası, Ankara, 2003.